

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhradní výživné v insolvenčním řízení

Insolvenční zákon[2], jak již mnozí vědí, se těší zvláštní náklonosti zákonodárcově, který jej vylepšuje (správně novelizuje) v průměru téměř jednou za čtvrtletí. V nasazeném obdivuhodném tempu zákonodárce nepolevuje ani v době covidové pandemie ani v době vánoční. Díky tomuto entuziasmu mohl být přijat dne 13. 11. 2020 Poslaneckou sněmovnou PČR a dne 16. 12. 2020 Senátem PČR zákon č. [588/2020](#) Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném), který nabyde účinnosti dne 1. 7. 2021.

Jedná se o jubilejní 42. novelu InsZ (*počítaje v to i derogační nálezy Ústavního soudu*) a jak vědí pozorní čtenáři Adamsovy románové trilogie o čtyřech částech v pěti knihách (*Stopařova průvodce po Galaxii*), tak 42 je odpovědí na základní otázku života, vesmíru a vůbec.

I. Obecně k institutu náhradního výživného

Náhradní výživné reaguje na důsledky situace, kdy dítěti není ze strany povinného (*zpravidla rodiče*) placena stanovená částka výživného.

Podmínkou poskytnutí náhradního výživného je, že oprávněná osoba využije nástroje vymahatelnosti práva na výživné, a to podání exekuce na povinného nebo na soudní výkon rozhodnutí.

Dávku náhradního výživného (*jedná se o sociální dávku*) bude poskytovat Úřad práce ČR. Maximální výše náhradního výživného činí 3 000 Kč za měsíc a bude možné ji čerpat nejdéle po dobu 24 měsíců.

Stát následně sám vymáhá poskytnuté částky náhradního výživného od povinné osoby, a to za využití stávajících nástrojů výkonu rozhodnutí, tedy prostřednictvím soudního výkonu rozhodnutí či exekučního řízení, anebo prostřednictvím řízení insolvenčního.

V podrobnostech k institutu náhradního výživného viz [důvodovou zprávu](#) nebo například [Co přinese nový zákon o náhradním výživném](#)[3]

II. Vliv na insolvenční řízení

1. Charakter pohledávky

V ust. § 169 odst. 1 písm. c) InsZ se za slova „za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům“ vkládají slova „, za náhradní výživné podle jiného zákona“, cele tak bude citované ustanovení znít tak, že „[p]ohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou pohledávky státu - Úřadu práce České republiky za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům, za náhradní výživné podle jiného zákona a za prostředky odvedené podle zvláštních právních předpisů a pohledávky státu - správce daně vzniklé na základě povinnosti provést opravu odpočtu daně v případě reorganizace nebo povinnosti provést opravu odpočtu daně v případě nedobytné pohledávky podle zákona upravujícího daň z přidané hodnoty“.

Náhradní výživné vyplacené Úřadem práce (*zpravidla před úpadkem dlužníka, nikoli však bezvýhradně*) za dlužníka tak bude mít v insolvenčním řízení charakter pohledávky postavené na

roven pohledávkám za majetkovou podstatou, a to se všemi důsledky z toho plynoucími (*nutnost řádného uplatnění, vyrozumění o uplatnění, přednostního charakteru takové pohledávky i práva insolvenčního správce na odměnu za uspokojení takové pohledávky v konkursu nebo v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty*).

Na rozdíl od vymáhání v exekuci či soudním výkonu rozhodnutí nebude (*mám za to*) stát vstupovat do procesního postavení vyživované osoby, nýbrž bude muset svoji pohledávku samostatně uplatnit postupem podle ust. § 203 odst. 1 InsZ. V rozsahu náhradního plnění nebude uspokojována uplatněná pohledávka výživného. Stát bude mít - proti samotnému vyživovanému - jiné (*horší*) pořadí při uspokojování jeho pohledávky (*viz dále*).

2. Oddlužení

Poměrná část náhradního výživného se - na rozdíl od (*dlužného výživného*) nezapočítává do minimální měsíční splátky dle ust. § 395 odst. 1 písm. b) InsZ. Předpoklad neplacení náhradního výživného tak není podmínkou pro povolení ani schválení oddlužení.

Zajímavá bude praxe, zda bude náhradní výživné vypláceno nejen za neplacení předúpadkového výživného, nýbrž i za neplacení výživného poupadkového, typicky vlivem jeho horšího pořadí v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty či nejistoty o plném uspokojení všech přednostnějších pohledávek v konkursu. Mám za to, že takové situace budou nastávat a že náhradní výživné placeno bude.

Stejně jako neplacení dlužného výživného není neplacení náhradního výživného (*a to i poupadkového*) důvodem pro zrušení schváleného oddlužení [*§ 418 odst. 1 písm. c) InsZ*].

a) Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty

V ust. § 398 odst. 4 InsZ se za slova „*ostatní pohledávky věřitelů na výživném ze zákona*“ vkládají slova „, *poté pohledávky státu za náhradní výživné podle jiného zákona*“, cele tak bude citované ustanovení znít tak, že nestačí-li částka podle odstavce 3 k uspokojení všech pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň, uspokojí se nejdříve

- odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, poté
- pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, poté
- pohledávky státu za náhradní výživné podle jiného zákona, jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku, poté
- pohledávka podle § 390a odst. 5 InsZ (*odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení*), poté
- záloha na úhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce („*deponace*“), poté
- ostatní pohledávky věřitelů na výživném ze zákona (*dlužné výživné*), poté
- náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty a poté
- ostatní pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň.

Náhradní výživné tak bude nově náležet mezi nejpřednostnější pohledávky, avšak pouze „*jestliže vzniklo po rozhodnutí o úpadku*“. Mám za to, že postačí, že po úpadku vznikla pohledávka státu, tedy že stát plnil po rozhodnutí o úpadku, a to bez zřetele k tomu, zda plnil na před či poupadkové výživné (*předúpadkové výživné nahrazené po úpadku tak v tomto specifickém případě může předběhnout předúpadkové výživné, které nebylo nahrazeno*).

Náhradní výživné vyplacené před rozhodnutím o úpadku pak bude mít „nejhorší“ pořadí uspokojení (pod bodem viii.), tedy až po dlužném (předúpadkovém) výživném.

Často se stává, že i po legislativním vyjasnění pořadí uspokojování přednostních pohledávek od 1. 7. 2017 insolvenční soudy vyjmenovávají (kopírují z ust. § 398 odst. 4 InsZ) jednotlivé přednostní pohledávky a pořadí jejich uspokojení. Důsledným držením se takového rozhodnutí se však insolvenční správci dostanou do konfliktu s novelizovaným ust. § 398 odst. 4 InsZ, neboť by museli i poupadkové náhradní výživné uspokojovat až v poslední skupině uvedené pod bodem viii. Správný postup insolvenčních správců však bude, budou-li se držet pořadí uspokojení v novelizovaném ustanovení.

b) Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Vyjma výše k oddlužení obecně řečeného platí k oddlužení zpeněžením majetkové podstaty vše, co bude dále uvedeno pro konkurs.

3. Konkurs

Novela se nijak nedotkla pořadí uspokojení náhradního výživného v konkursu, tedy půjde o přednostní pohledávku s nejhorším pořadím, která bude podle ust. § 305 odst. 2 InsZ uspokojována poměrně spolu s ostatními (dříve nevyjmenovanými) pohledávkami za majetkovou podstatou a jím na roveň postavenými.

III. Přechodná ustanovení

Zákonodárce rezignoval na výslovnou úpravu vlivu novely na probíhající insolvenční řízení (se smutkem nutno říci, že „již tradičně“). V takovém případě platí princip nepravé zpětné účinnosti (retroaktivity) [usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. II. ÚS 512/05], podle kterého se novým právním předpisem sice řídí i právní vztahy (právní skutečnosti) vzniklé před jeho účinností, avšak až ode dne jeho účinnosti; samotný vznik těchto právních vztahů a nároky z těchto vztahů, vzniklé před účinností nového právního předpisu, se řídí dosavadní právní úpravou (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2525/99, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. Rc 34/2001). Potud by snad žádný problém nebyl, avšak...

...jestli jsem v článku k [Lex Covidu II\[4\]](#) psal, že „[p]rakticky všichni (mne nevyjímaje) varovali, že formulace přechodného ustanovení k oddlužovací novele, jehož důsledkem bylo oddělení starého a nového zákona (rozuměj insolvenčního) a jimi upravených starých a nových insolvenčních řízeních, povede v budoucnu ke zmatkům; chtělo se tehdy zvolat, do roka a do dne!“, musím nyní říci: zas a znovu! Jak víme, máme zde InsZ ve znění účinném do 31. 5. 2019 a obsahově jiný InsZ účinný od 1. 6. 2019; část řízení se řídí výhradně jedním, část výhradně druhým.

Otázka dne zní: **Který z nich byl novelizován?**

- a. Ten **účinný do 31. 5. 2019** (ve znění novely z roku 2020... účinné v roce 2021...)?
- b. Ten **účinný od 1. 6. 2019**?

Této variantě by odpovídalo, že v rámci legislativního procesu bylo součástí sněmovního tisku č. 898 i následně přijatého zákona výslovně uvedeno, že je novelizován InsZ ve znění zákona [...] č. [31/2019](#) Sb. (oddlužovací novela) a zákona č. [191/2020](#) Sb.

Tento závěr by znamenal, že náhradní výživné nemůže stát uplatnit v řízeních, v nichž bylo o

úpadku dlužníka rozhodnuto do 31. 5. 2019...

- c. **Oba?** Rovněž zajímavá úvaha, která je nejpraktičtější a úmyslu zákonodárce i účelu přijatých opatření zjevně nejbližší, avšak...

Buď jak buď, i nadále platí, že při legislativních změnách InsZ je vhodné vždy výslovně uvést, kterého znění se týkají.

IV. Závěrem

Na obálce Stopařova průvodce po Galaxii se skví velký vlídný nápis: **NEPROPADEJTE PANICE.**

Mgr. Tomáš Jirmásek,

soudce Krajského soudu v Praze [\[1\]](#)

e-mail: tjirmasek@ksoud.pha.justice.cz

[\[1\]](#) Tomáš Jirmásek je soudcem od roku 2010 (Okresní soud v Berouně), od 17. 11. 2011 působí u Krajského soudu v Praze na insolvenčním úseku. Před vstupem do justice působil v advokacii. O insolvenčním právu pravidelně přednáší a publikuje články (převážně na www.insolvencnizona.cz). Je spoluautorem komentáře k insolvenčnímu zákonu vydanému v roce 2019 nakladatelstvím C. H. Beck.

[\[2\]](#) Zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) [dále jen „InsZ“]

[\[3\]](#) ŠTĚTINOVÁ, Marie, SPOZDILOVÁ, Karolína. Co přinese nový zákon o náhradním výživném. In: epravo.cz. [online]. 30. 12. 2020 [cit. 4. 3. 2021]. K dispozici >>> [zde](#).

[\[4\]](#) JIRMÁSEK, Tomáš. LEX COVID - ČÁST IV. - CO?. In: insolvencnizona.cz. [online]. 3. 5. 2020 [cit. 4. 3. 2021]. K ci >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontrakčním právu](#)
- [Reklamáce vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)

- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)